

Alternatief voedergewas nog weinig interessant

Alternatieve voedergewassen kunnen als krachtvoervanger dienen of als goedkope aanvullende eiwitbron. ASG-onderzoeker Herman van Schooten en Zwier van der Vegte, bedrijfsleider op praktijkcentrum De Marke, zijn nog niet erg enthousiast. „Op extensieve bedrijven en in het teeltplan als tussengewas hebben ze zeker toekomst, maar ze zijn nog steeds geen serieus derde gewas na maïs en gras.”

Door ing. Alice Booij

„Eerst komen gras en maïs, daarna een hele tijd niets en dan zijn er de alternatieve voedergewassen.” Zwier van der Vegte, bedrijfsleider op praktijkcentrum De Marke in Hengelo

(Gld), is duidelijk over de perspectieven van gewassen als erwten, veldbonen en quinoa. ASG-onderzoeker Herman van Schooten onderschrijft dit. „Boeren die in de alternatieve voedergewassen een derde, minimaal vergelijkbaar gewas hopen te vinden, moeten nog doorzoeken.”

Negatief zijn ze overigens niet over de trend op veel bedrijven om andere gewassen uit te proberen. Op extensieve bedrijven met een ruwvoerschoot kan grond meer opleveren door een gewas te verbouwen dat krachtvoer vervangt of waarmee de aankoop van dure eiwitbronnen vermindert. En dan kunnen vlinderbloemigen en graan ook nog goed werk verrichten in de vrucht-

wisseling binnen het teeltplan. Vlinderbloemigen binden stikstof en houden mineralen vast. Op arme zandgrond met continue maïsteelt is dit steeds vaker noodzakelijk.”

Erwtmengsels

Voor het vervangen van krachtvoer lijkt het dorren van de vruchten de meeste voederwaarde per kilo droge stof (ds) op te leveren. De ds-opbrengst van gewassen die 1.200 VEM opleveren, zoals erwten in combinatie met granen, blijft beperkt tot 4 à 6 ton per ha. Zo kan een krachtvoervanger overtollige grond wel tot waarde brengen. „Hoe klein die opbrengst ook is.” Van der Vegte noemt erwten als een van zijn favorieten als het over alternatieve voedergewassen gaat. „En dan het liefst in mengteelt met gras of granen, want dan zijn de erwten minder kwetsbaar.” Het zoeken blijft nog naar de juiste verhouding. Alleen erwten leveren als gehele plantsilage (gps) een eiwitpercentage van 20 op,

Veldbonen

Veldbonen verdienen volgens Zwier van der Vegte, bedrijfsleider van De Marke, een kans als krachtvoer.

Graan-erwten op het veld

Erwten zijn favoriet als het over alternatieve voedergewassen gaat.

Foto's: ASG

MacSharry-premie de teelt van maïs op dezelfde percelen stimuleert. „Maar na de ont koppeling van de premies is vruchtwisseling weer in beeld.”

Overigens is hij goed te spreken over de opbrengsten van alternatieve gewassen binnen het bouwplan. In het teeltplan van drie jaar gras en twee jaar maïs volgt een jaar gps, waarbij altijd gras met klaver als onderzaai wordt meege-nomen. In juli oogst het praktijkcentrum de gps; daarna volgen één of twee sneden gras. „Zo'n nateelt is een must voor ons, want in juli nieuw grasland inzaaien mislukt vanwege de droogte. Bovendien zullen bij een grondbewerking in het najaar veel mineralen verloren gaan.”

De totale gps-opbrengst ligt tussen de 8 en 10 ton, aldus Van der Vegte. „Dat is minder dan bijvoorbeeld maïs, maar de grasopbrengsten hebben we dan ook nog, terwijl je het volgende jaar alweer de volle mep aan gras binnenhaalt.” De totale opbrengst droge stof over zes jaar is daar-door concurrerend.

Veldbonen als krachtvoer

Van der Vegte noemt ook veldbonen als een gewas dat in aanmerking komt om te telen als krachtvoer. „Misschien kan dit gewas soja ver-vangen. Op wereldniveau neemt de vraag naar eiwit toe, waardoor dit duurder wordt. De moge-lijkheid om dat zelf te telen op het bedrijf om zo zelfvoorzienend te worden voor de voeding van de koeien lijkt met deze gewassen haalbaar”, redeneert de bedrijfsleider. „Maar”, voegt hij eraan toe: „hoe eiwitrijker, des te moeilijker het milieuvriendelijk telen is. Deze gewassen heb-ben wel wat gewasbeschermingsmiddelen nodig.” De veredeling zal echter ook nog een bij-drage kunnen leveren bij het geschikt maken van de alternatieve voedergewassen voor de praktijk. De opbrengsten kunnen nog omhoog, verwach-ten deskundigen. Maar ze plaatsen bij de hele teelt een kanttekening die een enorme invloed kan hebben op het areaal. Hoe gaat de nieuwe mestwetgeving naar alternatieve voedergewassen kijken?

terwijl graan op 8 zit, licht Van der Vegte toe. „Bij mengteelt met 70 procent erwten verwacht je 15 of 16 procent, maar we komen vaak maar op 12 of 13 uit.” Nog meer erwten in het mengsel zaaien is een optie. „Binnen de MacSharry-rege-ling is 70 procent erwten met 30 procent graan echter de grens.” Bovendien is de teelt zelf aan grenzen gebonden, want erwten-veldbonen is in monocultuur en als continue teelt lastig te telen. „Eigenlijk zouden veehouders samen moeten werken met akkerbouwers.”

Van Schooten heeft bij gps een lichte voorkeur voor een mengsel van gras en erwten, hoewel dit wat moeilijker te telen is. Het ruw eiwit ligt tus-sen 130 en 150 g DVE, zetmeel rond de 200 en de VEM ligt om en nabij de 800. „Het is op geen enkel onderdeel een uitschieter, maar wel heel compleet. Je kunt het zo als rantsoen voeren.” Een teelt van gras-erwten zal vaak meer eiwit opleveren. De onkruiddruk is iets groter dan bij gerst-erwten, vooral op zand. Bij gras-erwten is er meer aandacht nodig voor het zaaibed, omdat het als grasland verder moet. De Marke zaait daarom een mengsel van erwten, gerst en gras. Van Schooten haalt er wat cijfers van afgelopen twee jaren bij. „De verschillen in voederwaarde zijn groot”, zegt hij. „Het blijkt dat de meeste gewassen een akkerbouwmatige insteek vragen.” Het droge voorjaar van 2004 heeft vooral gevol-ged gehad voor de opkomst van erwten. Ook heerste er plaatselijk een flinke luizenplaag. Gecombineerd met een niet altijd ideale zaai-diepte (zaaimachines voor erwten zijn niet ruim voorhanden in veeteeltgebieden) is het percenta-ge geogste erwten soms te laag gebleven. „Daar-mee is de variatie in eiwitgehalte groot”, laat Van Schooten zien met de voederwaardepapieren in de hand. „Toch hadden we op de Waiboerhoeve een gewas met 160 tot 180 gram ruw eiwit per kilo droge stof.” Met die resultaten denkt Van Schooten dat een nieuw gewas zeker kansen ver-

dient op melkveebedrijven. Luzerne bevat ook veel ruw eiwit. De vlinderbloemige is door z'n diepe beworteling geschikt voor percelen die gevoelig zijn voor droogte. Ook is luzerne ver-bouwen goed voor de bodemstructuur. „Door de Minas-bijtelling is het gewas alleen wat minder interessant geworden.”

Vruchtwisseling

Verschillende alternatieve gewassen zijn op proefboerderij De Marke uitgeprobeerd. De voor-waarden voor de teelt zijn duidelijk omschreven, zoals een efficiënt mineralengebruik en liefst geen chemische gewasbestrijdingsmiddelen. „We werken dus het best met vlinderbloemigen. Quinoa valt af omdat het stikstof nodig heeft om te groeien.” Lupinen vielen af omdat de opbreng-sten te laag waren. Van der Vegte benadrukt dat een strak teeltplan duurder is, omdat het extra inspanning vraagt voor ploegen en zaaien. „Het voordeel in ons geval zit in de verbetering van de bodemvruchtbaarheid. Met een continue teelt van maïs gaat het organischestofgehalte onher-roepelijk naar beneden, zelfs op goede esgrond.” Met een rotatie tussen gras, maïs en graan houdt De Marke het gehalte organische stof op peil. „De bodem is ons kapitaal, daar moeten we zu-nig op zijn.” Van der Vegte realiseert zich dat de

Voederwaarden van alternatieve voedergewassen

	graan gps	ertwen- gerst gps	erwten- gras gps	veldbonen gps	quinoa korrel	luzerne	graan
VEM	790	830	900	780	675	760	1.190
DVE	36	50	60	50	30	45	95
OEB	-4	20	45	45	35	95	-20
ruw eiwit	100	130	170	165	135	195	130
ruwe celstof	233	225	215	280	240	275	30
ruw as	60	70	100	90	120	135	25
zetmeel	240	230	160	200	200	-	650
VCOS	67	68	76	68	61	66	86